תלמוד לומר חוקה חוקה לגזירה שוה

תורה אור

אי מהתם הוה אמינא הני מילי עבודה דזר חייב עליה מיתה אבל עבודה דאין זר חייב עליה מיתה אימא לא, קמ"ל. אשכחן מחוסר בגדים, שתויי יין מנלן? אתיא חוקה חוקה ממחוסר בגדים, והא תנא ולהבדיל בין וגו' קא נסיב לה? מקמי דליקום גזירה שוה, והא תנא מחוסר בגדים הוא דקא יליף משתויי יין? ה"ק מנין שלא (א) נחלק בין מחוסר בגדים לשתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים תלמוד לומר חוקה חוקה לגזירה שוה אלא להבדיל למה לי? לכדרב, דרב לא מוקים אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות. אכתי מהכא נפקא? מהתם נפקא ונתנו בני אהרן הכהן בכיהונו, לימד על כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד, עבודתו פסולה? אי מהתם הוה אמינא ה"מ עבודה דמעכבא כפרה אבל עבודה דלא מעכבא כפרה לא, ואכתי מהכא נפקא? מהתם נפקא וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים וגו' הכהנים בכיהונן, מכאן לכהן הדיוט שלבש בגדי כהן גדול ועבד, עבודתו פסולה? אי מהתם הוה אמינא הני מילי חיסור אבל ייתור לא, קמ"ל: *תנו רבנן היו מרושלין, מסולקין, משוחקים ועבד, עבודתו כשירה, לבש שני מכנסים, שני אבנטים, חסר אחת, יתר אחת, או שהיתה לו רטיה על (מכת) בשרו תחת בגדו *או שהיו

מטושטשין

חוקה חוקה. בשתויי יין ז] [כתיב] חוקת עולם [ובמחוסר] בגדים כתיב "כהונה לחוקת עולם" וברחיצת יד ורגל כתיב "והיתה להם (ב) (לחוקת) עולם: אי מהתם. משתויי יין הוה אמינא ח] ה"מ דמחלי עבודה [במחוסר בגדים] בעבודה שהזר חייב עליה מיתה כדכתיב בההוא קרא "בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו" בעבודה שיש בה חיוב מיתה לפסולים הכתוב מדבר ואינה אלא ט] ארבע עבודות זריקה, והקטרה, וניסוך: המים והיין כדילפינן בפ"ב י] בסדר יומא (דף כד.) "ועבדתם עבודת מתנה וגו' והזר הקרב יומת" עבודת מתנה ולא עבודת סילוק, "ועבדתם" עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה כגון קבלה והולכה וקמיצה וכל חיוב מיתות יא] בפסולי עבודה, מזרות גמרינן כדתנן בפ' בתרא (לקמן קיב:) הקומץ והבולל והיוצק והמקבל דמים וכו' ואין בהם לא משום זרות ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום שלא רחץ ידים ורגלים אלמא מזר גמרינן: אבל עבודה שאין זר חייב עליה מיתה אימא לא. מחלי לה מחוסר בגדים, להכי כתב "והיתה להם (ג) (לכהונת) עולם" לשוינהו זרים כשאין בגדיהם עליהם, ובזר אשכחן חילול, ולא חלק בין עבודה שיש בה מיתה לעבודה שאין בה מיתה יב]: אשכחן מחוסר בגדים. בכל העבודות: שתויי יין מנלן. דפסלי עבודה שאין הזר חייב עליה מיתה: והא תנא מלהבדיל קנסיב לה. לשתויי יין ולא גמר מגזירה שוה, ואכן ניקו וניפלוג עלה למילף מקרא אחרינא: הני מילי מקמי דקיקו ליה גזירה שוה. לא הוה ליה למילף שתויי יג] יין אלא מלהבדיל ובמסקנא (ד) אידכר ליה גזירה שוה, *ותנא (ליה) שבקיה לאורחיה קמייתא ונקט גזירה שוה *למילף יד] (משתויי יין) מחוסר בגדים: והא תנא. *נקטיה לגזירה שוה, מחוסר בגדים הוא דיליף בה משתויי יין, ולא שבקיה לאורחיה: והכי קאמר מנין שלא טו] נחלק) כו'. לעולם לא למילף מחוסר בגדים משתויי יין אתא אלא למילף שתויי יין ממחוסר בגדים והכי קאמר למדנו לעבודות של מיתה שמתחללות בשיכרות, מנין שלא טז] נחלוק בין מחוסר בגדים לשתויי יין דכי היכי דמחוסר בגדים כל עבודותיו פסולות אף שתויי יין, ושלא רחץ כן? תלמוד לומר "חוקה חוקה": אלא (ה) יז] ובין פסול למה לי. הואיל ולא ילפינן מינה חילול לעבודה: לא מוקים אמורא עליה. למידרש (ו) (בפירקין): מיומא טבא לחבריה. משעה שאכל ושתה ועשה יום טוב עד למחר דהכי משמע קרא "יין ושכר אל תשת בבואכם וגו'" וכן בשעה שאתה בא להבדיל ולהורות בין דבר קודש לדבר חול אל תהי שכור: מהכא נפקא. מחוסר בגדים: מהתם נפקא. אכתי קרא אחרינא כתיב ולמאי יח] איצטריך "הכהן" הכא גבי "ונתנו בני אהרן הכהן אש" לאשמועינן מחוסר בגדים: בכיהונו. בשעה שהוא מלובש בגדיו נקרא "אהרן הכהן" ולא כשהוא לבוש בגדי הדיוט: אי מהתם. "והיתה להם כהונה" הוי מוקמינא ליה יט] הא בעבודה המעכבת כפרה אבל נתינת אש של הדיוט דמצוה בעלמא היא שהרי יש שם אש שירדה מן השמים אימא לא תיבעי בגדים, קא משמע לן "ונתנו בני אהרן הכהן אש" כ] להכי כתב הכא חסרון בגדים למילף [דאף בעבודה שאינה מחוסר כפרה] דאי עבד אהרן בבגדי הדיוט לאו שפיר עבד, והא ליכא למיפרך לימא האי *) ולא תיבעי ההוא דהכא לאו בגדים כתיבי ואי לאו כא] דכתב "והיתה להם כהונה" [אלא ותגרת אותם אבנט] דשמעינן כהונה תלויה בבגדים לא הוה ידעינן "הכהן" בכיהונו מאי היא: הכהנים. אבני קאי דהוו הדיוטים: בכיהונן. בראוין להן שנתלית כהונתן בהן: אי מהתם. מוסיפה להם כהונה: כב] [חיסור. כגון כה"ג בבגדי כהן הדיוט: אבל ייתור. כגון כהן הדיוט בבגדי כה"ג]: מרושלין. נגררין בקרקע: מסולקין. מן הקרקע מתוך שהם קצרים: משוחקים. ישנים: כשרין. ואע"ג דכתיב מדו בד שתהא כמדתו מצוה בעלמא היא ולא לעכב: חיסר אחת. כג] מכל הבגדים: ייתר אחת. הוסיף עליהם שום בגד בעולם: רטייה. איספלנית"א שחוצץ בין בשרו לבגד דבעינן "ילבש על בשרו":

*) ס"א ולא תיבעי הכא קרא דוהיתה להם כהונה דהכא לאו כו'

מטושטשין

תלמוד לומר חוקה חוקה לגזירה שוה. מכאן אומר ר"ת דהא דאמרינן במנחות (דף יט.) כל מקום שנאמר תורה וחוקה אינו אלא לעכב לאו חד טעמא נינהו דחוקה מגזירה שוה ותורה ממשמעות*: אתיא חוקה חוקה ממחוסר בגדים. בפ' הנשרפין (סנהדרין דף פד.) אמרינן דתנן בזוהרה דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אחר שלא יצא חילל ולא ילפי' שיהא במיתה [בג"ש] חילול חילול מתרומה משום דחילול בגופיה לא כתיב מכללא [דכ"ג] הוא דקאתי הוי דבר הבא מן הכלל וכל דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזירה שוה וקשה מהך דשמעתין דהא כד] אין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהן אינו כתיב בפי' וילפינן חוקה ממחוסרי בגדים וכן בכל הנך דכתיב ולא יחללו דדייקינן הא עבד חיללו וילפינן מיתה חילול חילול מתרומה ובתורם מן הרעה על היפה דלא ילפינן דלהוי במיתה בגזירה שוה דחטא חטא תירץ ה"ר יעקב מאורלינ"ש משום דהוי דבר הבא מן הכלל כה] [וצריך לחלק אמאי הוי דבר שבכלל] טפי מהני ותימה לי דבפ' הנשרפין (שם פג:) בעי שתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים במיתה מנא לן וקאמר דבגופייהו כתיב בהו מיתה בהדיא והשתא למה לי למיכתב מיתה תיפוק ליה מגזרה שוה דחוקה חוקה ממחוסר בגדים כדילפינן חילול בהו מהתם מיהו לקמן בפירקין (דף כד.) אמרינן דהוו שלשה כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין מחוסר בגדים ושתויי יין ושלא רחוץ ידים והשתא אתי שפיר גם קושיית ה"ר יעקב דהשתא בשלשתן כתיב מיתה מיותר למימר בהני (זרים) דווקא דמקריין זרים בגזירה שוה דחוקה איכא מיתה אבל יושב אע"ג דקרוי זר אינו במיתה אבל שאר פסולין כגון ערל ואונן לא אילטריך קרא למעוטינהו ממיתה כיון דלא איקרו זרים. ברו"ך: כו] חוזרני לומר דקושית ה"ר יעקב קיימת דהא למ"ד נמי דבעי' שלשה כתובין הבאין כאחד ליכא מיותר כי אם השנים ואחד הוי לגופיה וא"כ תרי קראי במחוסר בגדים למה ובתרוייהו כתיב חקה [א] ומיהו ותגרת דדרשינן מינה חוקת עולם אלטריך משום חילול דאע"ג דממילא שמעינן מדאיקרי כז] [זר מ"מ] זר במכנסים לא כתיב ולעולם בפרשה דלעיל קאי מיתה אכולהו בגדים כח]: **הג"ה** כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה. ואם תאמר הא דאמר רבי יוסי כט] (יומא דף יב:) שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כהן גדול משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין מדקאמר משום איבה משמע דמן הדין כהן גדול הוא וא"כ כהן הדיוט תיפוק ליה משום מחוסר בגדים ואין לפרש דלאחר מיתת הראשון קאמר דלא הוי כהן גדול משום איבה דהא מודה ר' יוסי (שם יג.) דאם מת ראשון שני חוזר לעבודתו ויש לומר דכהן גדול ל] נתמנה לעבודתו בפה ומסתלק בפה [ב](ובפ' קמא דיומא לא](דף יב) דריש ליה מקרא ובירושלמי) ומסתברא שהדבר תלוי במלך ואחיו הכהני' כמו שמליט בפ' הבא על יבמתו (יבמות סא.) ביהושע בן גמלא דאוקמיה ינאי מלכא ואמרינן לב] בירושלמי ובפ"ק דיומא (דף יב:) ובתוספתא (דיומא פ"א) ביוסף בן אלם מלפורי שאירע פסול בכה"ג ושימש תחתיו וכשיצא אמר למלך אדוני המלך פר ושעיר *) שקרבנו היום משל מי [משלי או משל כה"ג א"ל המלך לא דייך ששימשת שעה א' לפני מי שאמר והיה העולם] כו' וידע לג] שהוסר מן הכהונה:

*) נ"ל שקרבנו

מסולקין

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הל' ד:

יח ב ג מיי' שם הל' ה:

[ע' תוס' מנחות יט. ד"ה תורה ותוס' חולין כד. ד"ה אמר]

מסורת הש"ס

כ) לקמן ד. כריתות יג: [מס' סופרים פ' יח הל"ד]

תוספתא דמנחות פ"א

פסחים סה: [לקמן נה.]

צ"ל למילף שתויי יין ממחוסר בגדים

הגהות הב"ח

(א) גמ' מנין שלא נחלוק בין מחוסר: (ב) רש"י ד"ה חוקה חוקה וכו' והיתה להם חק עולם: (ג) ד"ה אבל עבודה וכו' והיתה להם לחוקת עולם: (ד) ד"ה הני מילי וכו' שתויי יין [illegible] מחוסר בגדים: (ה) ד"ה אלא וכו' ולהבדיל בין הקודש ובין החול למה: (ו) ד"ה לא וכו' בפירקין:

שיטה מקובצת

הכא דהוי להו זרים בלא בגדי כהונה וי"ל דכי איצטריך גז"ש משום כהן כשר הוא דאיצטריך. ואם תאמר מאחר דאיצטריך גז"ש משום כהן כשר למה לי קרא דהכא והיתה (לכהן כהונת) [להם כהונה לחקת] עולם לומר דהוו להו זרים תיפוק ליה לר"ע משום דאין גז"ש למחצה וי"ל דמגז"ש לא הוי ידעינן חילול עבודה רק אזהרה בעלמא להכי איצטריך (הכי) [הכא] למדרש דהוי להו זרים ומחללין עבודה: אבל [עבודה] דלא מעכבא כפרה לא. פ"ה אימא לא תיבעי בגדים כלומר אפילו לכתחילה קמ"ל ונתנו בני אהרן לומר דאי עביד במחוסר בגדים לא שפיר עביד כלומר צריך שיהא לבוש בגדיו בנתינת אש לכתחילה והא דקתני עבודתו פסולה לאו דוקא דהא כיון דלא מעכבא כפרה לא שייך בה חילול עבודה אלא כלומר לא שפיר עביד: ס] אבל ייתור אימא לא וא"ת ולעיל גבי כה"ג שלבש בגדי [כהן] הדיוט אמאי לא משני אי מהתם הוי אמינא דמחוסר בגדים לגמרי אבל כי לבש בגדי כהן הדיוט לא וי"ל דלא מצינו למימר הכי דלא קרא דלעיל דותגרת אותם אבנט אהרן ובניו והיתה [להם] כהונה [לחוקת] עולם משמע דגם אהרן שהוא כה"ג אם לא היו עליו בגדיו דהיינו שמונה בגדים אין כהונתו עליו דכיון דקרא מיירי באהרן ובניו אית לן למימר הכי. עכ"ל:

ו] תיבת מכת נמחק: ז] יין כתיב חוקת עולם ובבגדים: ח] אמינא הא דמחוסר בגדים מחלי עבודה ותיבות במחוסר בגדים ליתא ונמחק: ט] בארבע: י] דשתויי: יא] דפסולי: יב] מיתה. הגהה [illegible] ז"ל [illegible] קרא דבגדים עליהם ולישתוק מלהבדיל בין הקודש ובין [illegible] דלמסקנא ניחא שפיר. ע"כ:

א] תנא מלהבדיל: ב] מקמי דתיקום ליה גזרה: ג] שלא נחלק: ד] אבל עבודה דלא מעכבא כפרה לא. פ"ה כגון נתינת אש דמצוה בעלמא כו' [illegible]

יד] למילף שתויי יין ממחוסר: טו] שלא נחלק כו' לעולם לאו למילף: טז] שלא נחלק: [illegible] הקודש ובין: יח] איצטריך האי [הכהן]: יט] ליה להיא: כ] אש על המזבח להכי כתיב: [illegible] כא] כהונה הס"ד ומה"ד חיסור כגון כה"ג בבגדי הדיוט הס"ד ומה"ד ייתור כהן הדי[illegible] כב] חיסר אחת מן הבגדים: כד] דהא דאין בגדיהם עליהם כו' אינו כתוב בפירוש [illegible] והשאר נמחק: כה] הכלל וצריך לחלק אמאי הוי דבר הבא מן הכלל: כו] מתיבת חוזרני [illegible] צ"ל מוקף בחצאי לבנות והיא הגהה: כז] מדאיקרי זר מ"מ זר במכנסים: כח] [illegible] כט] יוסי בפ"ק דיומא ובהוריות פ' בתרא ותיבת שני נמחק: ל] גדול מתמנה לעבודה [illegible] דיומא בירושלמי: לב] ואמרינן בתוספתא כו' והשאר נמחק: לג] וידע שהוסע אות [illegible]

[illegible] מאי איצטריך והקריבו כהנים גבי קבלה לומר (בכיהונו) [בכהן ובכלי] שרת תיפוק ליה [illegible] כדדרשינן הכא דהוו להו זרים וי"ל דאי הוי כתיב בני אהרן ולא הכהנים הוי אמינא [illegible] אכהנים בכיהונו והא דאמר הכא הוה להו זרים הו"א ה"מ במקום שכתוב כהן [illegible] בכיהון והילכך איצטריך לומר כהן בכיהונו וא"ת א"כ מאי פריך הכא הא מהתם [illegible] נתינת אש למכתב הכהנים לישני כדפי' וי"ל דשאני הכא דהאי ונתנו בני אהרן [illegible] והקריבו ואם כן ידעינן שפיר בלא הכהנים דבעי בכיהונם כמו בקבלה דכיון [illegible] עבודה קמייתא גלי בעבודה שאחרי כן. ומיהו קשה לר"י למה לי ג"ש דבני אהרן לעיל [illegible] ולכלי שרת פי' בגדי כהונה תיפוק ליה מדכתיב הכהנים בעינן בגדי כהונה כדאמרינן

הגהות צ"ק [א] ומיהו ותגרת דדרשינן מינה חוקת עולם איצטריך משום חילול דאע"ג דממילא שמעינן נמי מיתה מדאיקרי זר מיהו לא כתיב ולעולם בפרשה כו': [ב] כ"ה נמחק וכנ"ל ומסתלק בפה ובירושלמי דריש ליה [illegible]